

Podsumowanie webinaru Instytutu Reform „Leaving No One Behind? Just Transition aspects in the NECPs revision”

27 czerwca 2024 roku Instytut Reform zorganizował webinar poświęcony omówieniu rezultatów prac nad stworzonymi, we współpracy z ECCO, BlueLink Foundation oraz Ecologic, ramami metodologicznymi oceny projektów zaktualizowanych Krajowych Planów w dziedzinie Energii i Klimatu (KPEiK) z uwzględnieniem aspektów sprawiedliwej transformacji. Dodatkowo, celem webinaru było przedstawienie wyników prac oraz podzielenie się doświadczeniami i spostrzeżeniami z czterech krajów objętych projektem i nie tylko.

W pierwszej części spotkania analityczka Instytutu Reform Aneta Stefańczyk, opowiedziała o metodologii przyjętej podczas wykonywania analizy, podała skalę ocen, kryteria jakie były brane pod uwagę oraz przedstawiła różne aspekty analizy, wśród których znalazły się między innymi ambicje i cele, wsparcie dla lokalnych przedsiębiorstw i społeczności czy też ubóstwo energetyczne i transportowe.

Następnie, analityczka Instytutu Reform Maria Niewiata-Rej przedstawiła rezultaty oceny czterech KPEiK – polskiego, bułgarskiego, włoskiego oraz niemieckiego. Choć uzyskane wyniki okazały się dalekie od zadowalających, to wszystkie omówione kraje znajdują się na dobrej drodze do ulepszenia swoich planów klimatycznych. Niektóre kwestie wymagają jednak szczególnej poprawy. Co ciekawe, pomimo różnic społecznych i gospodarczych, państwa członkowskie mają podobne problemy w kwestiach związanych z planowaniem sprawiedliwej transformacji. W projektach zaktualizowanych KPEiK brakuje skupienia się na kwestiach regionalnych, w szczególności na problemach, z którymi borykają się terytoria zidentyfikowane jako najbardziej narażone w procesie transformacji. Ponadto w dokumentach nie poświęcono dostatecznej uwagi osobom, znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji. Ostateczne wersje KPEiK powinny w większym stopniu omawiać polityki i środki mające na celu przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu i transportowemu, adaptacji do efektów migracji oraz starzenia się społeczeństw w regionach przechodzących transformację, a także promować równość płci i możliwości zmiany kwalifikacji zawodowych.

W kolejnej części webinaru Polina Slavcheva z BlueLink Foundation omówiła swoje przemyślenia na temat bułgarskiego KPEiK. Jednym z aspektów, które zostały wspomniane, są rosnące ambicje Bułgarii. Mimo to zauważalny jest ciągły brak konkretnych planów, w szczególności w przypadku wdrażania OZE czy wycofywania węgla. Warto wspomnieć, że ostatnio opublikowana nowa wersja bułgarskiego KPEiK była zdecydowanie lepsza od poprzedniej i uwzględniła niektóre z uwag wypracowanych w ramach projektu.

Giulia Colafrancesco z ECCO przedstawiła włoską perspektywę, z której wynika, że włoski KPEiK w dalszym ciągu wymaga znacznej poprawy, a końcowa wersja nie zapowiada się jako rewolucyjna. Pomimo starań wielu zaangażowanych stron, Włochy są wciąż stosunkowo daleko od opracowania KPEiK, który w wystarczającym stopniu uwzględni kwestie sprawiedliwej transformacji.

Na koniec panelowej części webinaru prezes Instytutu Reform Aleksander Śniegocki wypowiedział się na temat polskiego KPEiK. Jednym z głównym problemów w polskim przypadku jest podstawowa luka w całym procesie jaką jest brak zdefiniowania celów transformacji. Polska odnotowuje znaczne opóźnienia w przygotowaniu planu, a ponadto sam w sobie plan nie jest pełny - zawiera jedynie scenariusz odniesienia. Z tych powodów analiza polskiego KPEiK jest problematyczna – nie da się ocenić skutków społeczno-gospodarczych ambitnego scenariusza, jeżeli taki scenariusz nie został jeszcze opublikowany.

Jako zwieńczenie paneliści oddali głos wszystkim uczestnikom webinaru, którzy mieli okazję skomentować wyniki analiz oraz podzielić się swoimi doświadczeniami oraz obserwacjami dotyczącymi procesu przygotowania krajowych planów. Zwracano uwagę na fakt, że w innych krajach takich jak Estonia czy Węgry, wcielanie założeń sprawiedliwej transformacji do KPEiK również nie wygląda najlepiej, co zostało też zauważone przez Komisję Europejską. Zostały też podkreślone kwestie takie jak konieczność brania pod uwagę poszczególnych regionów w dialogu i konsultacjach, co jest jednym ze słabych punktów w bieżących procesach, czy istotna rola uwzględnienia perspektywy osób na co dzień zaangażowanych w walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.